

УДК 330.813:338.432:63

Саблук П., д-р. екон. наук, проф., акад. НААН, Могилова М., канд. екон. наук, доцент (ННЦ «Інститут аграрної економіки»)

Тандем фізіократії і технократії як філософія подальших аграрних реформ в Україні

Стаття присвячена дослідженню основних проблем аграрної сфери економіки України. Висвітлено взаємозв'язок розвитку вітчизняних сільського господарства та індустрії. Проаналізовано основні положення, полюсні позиції, недоліки і переваги теорій технократів та фізіократів. Розглянуто блоки і напрями аграрної реформи в Україні з оцінкою рівня їх освоєння. Обґрунтовано необхідність тандему фізіократії і технократії як ідеологічної основи подальших аграрних реформ в Україні.

Ключові слова: фізіократія, технократія, філософія, аграрна реформа.

Суть проблеми. Досвід економічно розвинутих країн світу свідчить, що пошук шляху становлення та розбудови держави необхідно починати з обґрунтування схеми економічного розвитку країни, всіх її регіонів, територій та галузей. Визначальною складовою такої схеми є ідеологічна основа подальших економічних реформ в Україні, в тому числі в сільському господарстві. На жаль, в Україні питання філософії розвитку національної економіки та її галузей залишається поза увагою державних управлінців. Реформи проводяться хаотично, не маючи чіткого теоретичного підґрунтя, тому не забезпечують очікуваного результату.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання стратегії і політики довгострокового розвитку економіки України є предметом наукових досліджень В. Гейця [1] та Б. Кваснюка [2]. Наукова діяльність П. Саблука і П. Гайдуцького [3, 4], С. Дем'яненка [5] та інших науковців присвячена реформуванню в аграрній сфері з обґрунтуванням стратегії розвитку галузі. Основні засади державної технічної політики в АПК висвітлені в наукових працях В. Кравчука [6] та О. Олійника [7]. Разом з тим, залишаються недостатньо обґрунтованими основні ідеологічні засади подальших аграрних реформ в Україні.

Тому, **метою дослідження** є визначення основних напрямів постіндустріальної стадії розвитку економіки України, обґрунтування філософії подальшого реформування та розвитку сільського господарства шляхом критичного аналізу теорій фізіократів і технократів.

Виклад основного матеріалу. Більшість громадян України позитивно сприймають ідею побудови соціальноорієнтованої економіки. З метою реалізації цієї ідеї має бути розроблена модель її освоєння всіма структурами управління і прошарками суспільства.

На нашу думку, модель постіндустріальної стадії розвитку економіки держави повинна охоплювати три основні напрями.

Напрямок 1. Об'єднання капіталу землі з капіталом індустрії з метою забезпечення високої ефективності його функціонування у всіх пов'язаних ланках господарювання, оскільки економіка країни є цілісною функціонуючою системою. Збалансована, охоплюючи всі галузі структура господарювання є необхідною передумовою успішного розвитку кожної її складової. Саме

структурною збалансованістю усіх складових аграрного капіталу (земельних і трудових ресурсів, основних та оборотних засобів, нематеріальних активів) забезпечується розвиток і прибутковість галузі. Нині порушено структурну комплексність усіх факторів вітчизняного сільськогосподарського виробництва. Якщо земле- та працезабезпеченість є конкурентними перевагами сільського господарства України, то рівень його техніко-технологічного оснащення істотно поступається розвинутих країнам. Структура функціонуючого аграрного капіталу характеризується певними диспропорціями не на користь основних виробничих засобів і нематеріальної складової (технологій, сортів рослин та ін.), частка яких залишається стабільно низькою, що не відповідає збалансованості всіх факторів сільськогосподарського виробництва (табл. 1).

Таблиця 1

Структура авансованого аграрного капіталу сільськогосподарських підприємств України, %

Складові аграрного капіталу	Рік			
	2005	2007	2009	2011
Сільськогосподарські угіддя (за нормативною грошовою оцінкою)	70,74	64,85	58,34	49,78
Основні засоби (за середньорічною проіндексованою вартістю) + довгострокові біологічні активи (за справедливою вартістю)	19,05	21,55	24,72	28,32
Оборотні засоби (за поточною вартістю)	10,18	13,34	15,98	20,93
Нематеріальні активи (за середньорічною поточною вартістю)	0,03	0,26	0,97	0,96
Разом	100,0	100,0	100,0	100,0

Джерело: розраховано за даними зведеного балансу сільськогосподарських підприємств (дані ДССУ) та статистичних бюлетенів «Основні економічні показники виробництва продукції сільського господарства в сільськогосподарських підприємствах України» за відповідні роки.

Між тим відомо, що за структурної комплексності основних факторів сільськогосподарського виробництва, частка основних засобів має становити 40 %, земельних ресурсів – 40, оборотних засобів – 20 %. За нашими розрахунками, вартість основних засобів у

структурі спожитого аграрного капіталу сільськогосподарських підприємств за 2005–2011 роки не перевищує 28 % (у межах 19–28 %). Дуже низькою є частка нематеріальних активів, які забезпечують розвиток сільського господарства на інноваційній основі (не більше 1 %). Диспропорційність складових функціонуючого аграрного капіталу свідчить про низький рівень фондооснащеності сільськогосподарських угідь і фондоозброєності праці селян. Невирішеною залишається проблема виробництва сільськогосподарської продукції із застосуванням новітніх технологій. Тому для забезпечення розвитку національної економіки в цілому та її аграрної сфери необхідне об'єднання земельного та індустріального капіталу.

Напрямок 2. Концентрація зусиль освіти і науки у сфері прогресивних та інформаційних технологій з метою забезпечення високодохідного функціонування об'єднаного капіталу, ефективного впровадження їх досягнень у виробництво, результативне функціонування системи «наука – освіта – виробництво».

Напрямок 3. Спрямування переважної маси отриманого доходу на вирішення проблем соціуму, що відповідає вимогам соціально орієнтованої економіки.

Економічна політика країни повинна мати інноваційну спрямованість, враховуючи особливості кожного сектору економіки держави. Сучасна політика держави повинна враховувати і регулювати проблеми міжгалузевих відносин, тому що від цього залежить стабільність розвитку безпосередньо кожної з галузей, а також держави в цілому.

Навіть поверхова оцінка стану економіки суспільно-економічних формацій країн підтверджує, що там, де ідеологія найбільш повного задоволення потреб людини є визначальною, рівень їх розвитку високий. Економічно розвинуті країни ніколи не визначають себе як індустріальні чи аграрні. Обидві складові в них розглядаються як єдине ціле. Індустрія там в першу чергу спрямована на розвиток аграрної сфери, аналогічно як функціонування останньої – на задоволення потреб індустріального розвитку, а також потреб працюючих там людей.

Виходячи з цього, в кожній країні слід формувати ідеологію, згідно з якою розвиток аграрного виробництва, а звідси й територій, повинен визначатись як необхідна умова життя людей і становлення держави. Кожна влада будь-якої держави перш за все повинна усвідомлювати, куди спрямовувати енергію та зусилля людей: на індустріальний (технократичний) розвиток чи на аграрне виробництво (фізіократію), або на усвідомлене об'єднання першої та другої складових розвитку. Надавши перевагу лише першому чи другому напрямку, бажаних результатів не отримати. Про це свідчить 22-річний досвід створення держави Україна.

Технократичний підхід до управління державою призвів до того, що промислове виробництво щороку зменшує свої обсяги, і лише аграрна сфера ще більш-менш утримує свій рівень. Але її можливості через недостатність необхідних індустріальних ресурсів виробництва вичерпуються.

Нині фондозабезпеченість вітчизняних сільськогосподарських виробників не лише не відповідає технологічним потребам, а й значно нижча від рівня країн з розвинутим сільським господарством. Так, за дани-

ми інвентарних списків вибіркового дослідження різних типів господарств Німеччини та відкоригованої до сучасних цін вартості основних засобів вітчизняних сільськогосподарських підприємств, встановлено, що в німецьких середньостатистичних господарствах на 1 га сільськогосподарських угідь припадає в 3,4 рази більше машин та обладнання, ніж у середньому по Україні. Рівень транспортного забезпечення господарств Німеччини вищий в 10,4 раз. В аграрному секторі України в частині матеріально-технічного забезпечення доволі гострою є проблема транспортно-логістичного забезпечення.

І все це при тому, що виготовлену в країні промислову продукцію немає кому продавати. Напрошується риторичне питання: на кого працюють промисловці? Сільське господарство потребує техніку, промисловці її не випускають, а виготовляють таку продукцію, яка у світі мало кому потрібна. Про це свідчить спадаючий попит на сільськогосподарську техніку вітчизняного виробництва (табл. 2).

Таблиця 2

Питома вага вітчизняної техніки в загальних обсягах придбання нової сільськогосподарської техніки аграрними підприємствами України, %

Вид та група сільськогосподарської техніки	Рік			
	2010	2011	2012	2013
Трактори потужністю до 40 кВт	11,5	14,3	9,0	2,4
Трактори потужністю 40–60 кВт	7,4	4,7	3,1	1,9
Трактори потужністю 60–100 кВт	4,4	3,3	2,4	2,1
Трактори потужністю більше 100 кВт	20,2	17,7	11,4	10,7
Комбайни зернозбиральні	9,3	13,3	4,1	3,6

Джерело: розраховано за даними статистичних бюлетенів «Основні економічні показники виробництва продукції сільського господарства в сільськогосподарських підприємствах України» за відповідні роки.

В 2010–2013 рр. у структурі придбання сільськогосподарськими підприємствами України нових тракторів частка вітчизняних становила 1,9–20,2 %, у групі тракторів із потужністю до 40 кВт 85,7–97,6 % – імпорتنі зразки переважно китайського походження, 2,4–14,3 % – українські. Щодо тракторів потужністю 40–60 кВт і 60–1000 кВт – перевагу надають техніці країн СНД (відповідно 78,3–87,6 % і 80,5–84,4 %). Від 74 і 86,3 % у цих групах займають трактори виробництва ВАТ «Мінський тракторний завод». Найбільший попит у класі великопотужних тракторів – на імпорتنу техніку (без країн СНД): їхня частка в загальних обсягах придбання становить 58,8–75,0 % при щорічному зростанні, в основному це трактори "John Deere" (14,9–27,5 %) і "Case" (10,3–18,4 %). Щодо попиту на вітчизняні трактори, то характерною є постійна тенденція до скорочення їхньої частки на ринку. Винятком був лише 2011 р. для малопотужних тракторів до 40 кВт. Аналогічна ситуація спостерігається і на ринку зернозбиральних комбайнів. Щороку зростає частка імпортних комбайнів у загальних обсягах закупівель (78,6–95,0 %), а вітчизняних – скоротилася з 13,3 до

3,6 %. Вітчизняна техніка не задовольняє потреби сільськогосподарських товаровиробників за багатьма показниками, а іноземна — надто дорога для них.

З вищезазначених причин сільське господарство ніколи не буде виготовляти продукцію на рівні розвинутих країн світу. Тому лише фізіократичне спрямування розвитку України також неможливе. Для формування ідеології проведення подальших аграрних реформ слід усвідомити основні теоретичні положення фізіократії і технократії, їх позитивні і негативні моменти. Поліусні позиції теорій фізіократів і технократів наведені в таблиці 3. Якщо осмислити зміст наведених положень, то самі по собі ці дві ідеології не можуть існувати і взаємно виключають одна одну. Промисловість повинна задовольняти власні потреби держави та його сільського господарства, а останні — задовольняти потреби індустрії та її робітників.

Таблиця 3

Поліусні позиції теорій фізіократів і технократів

Теорія фізіократів	Теорія технократів
Аграрне суспільство	Індустріальне суспільство
Фізіократія – «влада природи»	Технократія – «влада ремесла»
Людина – частина природи	Підкорення природи
Взаємодія з природою – основа соціального прогресу	Техніка – основа соціального прогресу
Визначальною є природна енергія (космосу, сонця, землі та ін.)	Визначальним є рівень використання енергії, отриманої та затраченої машинами, в кВт·год
В суспільстві влада повинна належати землерозпорядникам	В суспільстві влада повинна належати науково-технічним професіоналам (диктатура пролетаріату)
Плідною є лише праця в сільському господарстві, лише там створюється «чистий продукт»	Багатство створюється з використанням енергетичних потужностей для виробництва товарів та послуг
Економічний лібералізм, невтручання держави	Неринкова економіка, економічне планування
Власність недоторкана	Побудова суспільства на знаннях та кваліфікації

Джерело: власна розробка.

На таку схему дій мають бути налаштовані обслуговуючі галузі країни. Лише за таких умов можна ліквідувати в державі неефективні види діяльності і спрямувати зусилля й енергію людей у творче русло. Тому поєднати в одну систему основні положення фізіократії і технократії є першочерговим завданням всіх органів управління державою, регіонами, галузями. Альтернативи варіанту – поєднання фізіократизму і технократизму та втілення його положень в життя – в Україні немає. На жаль, за останні 100 років, в тому числі і в роки незалежності, в Україні переважно має місце технократична схема управління країною.

Тому найближчим часом слід досягти чіткого розмежування технократизму з фізіократизмом за умови наступного їх об'єднання. Лише тоді можна розглядати інші напрямки розвитку економіки держави, в тому числі аграрного виробництва. Вони можуть або його стимулювати, або не сприяти цьому.

Відомо, що для освоєння ринкової системи господарювання необхідно було визначитися з основними її складовими, структурою та ін. При цьому важливо було, щоб нова система еволюційно поетапно взяла

все прогресивне, що було раніше, вирівняла викривлення, перекося, які були в економіці відносно окремих сфер діяльності, особливо аграрної, і вийшла в нову господарську систему на рівні стандартів економічно передових країн світу. Але, позиціонувавши Україну державою з ринковою економікою, політики зробили, і, на жаль, до цього часу роблять все для того, щоб такої не було, а якщо і була б, то в інтересах політики стала б ще більш викривленою. Як приклад, це стосується тих основних проблем, які не вирішені й сьогодні в аграрній сфері.

Перша проблема. Сільське господарство і все, що пов'язане з селом, як і раніше, залишається осторонь економічного розвитку держави. Диспаритет економічних відносин всіх галузей національного господарства з аграрним виробництвом в ринковій економіці став ще більш сильним і явним. Як наслідок, цінова кон'юнктура в різних сферах агропромислового комплексу України й тенденції зростання цін на сільськогосподарську продукцію та галузеві матеріально-технічні ресурси стримують процеси техніко-технологічного переоснащення аграрного виробництва. В результаті законодавчого закріплення ліберального принципу ціноутворення в нашій країні виник значний диспаритет цін на сільськогосподарську продукцію, особливо в 1994–1999 рр. Із 2000 р. цінові пропорції в АПК стали більш сприятливими для сільського господарства.

Проаналізовані показники річного й акумульованого співвідношення цінкових змін щодо матеріально-технічних ресурсів, які споживаються в сільському господарстві, та сільськогосподарської продукції свідчать про різні тенденції в міжгалузевих відносинах в АПК України. У період 1993–2012 рр., для перших десяти років характерним був диспаритет цін на сільськогосподарську продукцію, для інших десяти – навпаки. Слід відзначити позитивні тенденції щодо поступового зменшення «цінових ножиць». Так, у 1993 р. темпи зростання цін на матеріально-технічні ресурси для сільського господарства, в тому числі на різні види основних засобів, перевищували рівень здорожчання сільськогосподарської продукції в 1,5–2,5 рази. Зокрема, «відносне здорожчання» тракторів і машин становило 1,68, автомобілів – 1,96. З 1995 р. цей показник значно зменшився і був у межах 0,67–1,25.

Незважаючи на зменшення «цінових ножиць», досі спостерігається негативний ефект диспаритету цін у сільському господарстві, що характеризується сумарним акумульованим індексом співвідношення цінкових змін по сільськогосподарській продукції та галузевих основних засобах. Порушення цінкових пропорцій не на користь аграрного сектору найчастіше траплялося стосовно сільськогосподарських машин та обладнання. У 2012 р. накопичене перевищення зростання цін на сільськогосподарську техніку над зростанням цін на галузеву продукцію становило 10 %. Акумульований диспаритет цін негативно позначився на матеріально-технічному забезпеченні сільськогосподарських товаровиробників. Але ніхто з керівництва владних структур держави практично нічого не зробили для ліквідації цього явища. Як і раніше, до останнього часу державою управляють з позицій диктатури пролета-

ріату, не враховуючи потреби сільського господарства, сільської праці, хоча давно всім відомо, що з 1 кг металу 1 кг цвяшків ніяк не виготовити, а з 1 кг насіння – приріст продукції у сотні разів більший.

Друга проблема. Передові в плані економічного розвитку цивілізовані країни світу успішно освоюють третю, постіндустріальну стадію розвитку суспільства. В якій же стадії розвитку знаходиться Україна, важко визначити. Якщо віднести її до першої, до індустріальної, в основі якої лежить ресурс землі, це буде первіснообщинний лад. І як його усвідомити? В інших сферах українська держава просунулась значно далі, приміром в літако- і ракетобудуванні. Але і до іншої стадії не можна її віднести, оскільки в її основі – рух капіталу, включаючи капітал землі.

Ми поки що лише активно дискутуємо: так це чи ні? Але при цьому розуміємо, що ринкова економіка рахується з тими, хто володіє капіталом. Відібравши в селян їх основний капітал (ресурс землі), штучно зробили їх бідними і ніяк не можемо, а можливо (через політичну заангажованість), і не хочемо бачити, що це і є основною причиною диспаратних відносин, бідності селян.

У зв'язку з цим питання земельних відносин, як складової економічних і виробничих відносин, неодноразово піднімалися і обговорювались на всіх рівнях. Земельна реформа ось уже понад двадцять років не зрушує з місця. І до тих пір, поки земельна реформа не буде проведена, сподіватись на успішний розвиток держави в цілому і його аграрної сфери не можна. Як це зробити, пропозиції від науки є, але їх поки що не почули.

Третя проблема. Серцевиною всіх економічних відносин, стимулом їх розвитку, як відомо, є економічний інтерес, який в першу чергу визначається ціновими співвідношеннями. Через ціну виробник визначає економічну доцільність виробництва продукції, її вигідність. На жаль, в Україні «обмінні ціни» сільськогосподарської продукції суттєво зменшились, що рельєфно свідчить про наявний диспарат цін в АПК. У 2014 р. придбання трактора Т-150К для сільськогосподарських виробників коштувало 249 тонн зерна пшениці, тоді як у 1990 р. – 38 т. Аналогічна тенденція характерна для «обмінної ціни» зернозбирального комбайна, Нива «Ефект», яка в 1990 р. становила 34 тонни, а в 2014 р. – 310 тонн зерна (табл. 4).

Таблиця 4

Натуральні показники обміну сільськогосподарської продукції та галузевих технічних засобів, тонн зерна пшениці на одиницю техніки

Найменування техніки	Рік		
	1990	2002	2014
Зернозбиральний комбайн СК-5 «Нива» (СК-5МЕ-1 «Нива - Ефект»)	34,2	556,8	309,7
Трактор Т-150 К	37,8	440,0	249,0

Джерело: розрахунки авторів і дані інших дослідників [8].

Як свідчать дані таблиці 4, сільськогосподарські товаровиробники змушені виробляти і реалізовувати дедалі більші обсяги продукції для придбання засобів

виробництва, передусім машин та обладнання. Така ситуація призводить до міжгалузевого перерозподілу фінансових потоків не на користь сільськогосподарських виробників і, як наслідок, — до низького рівня платоспроможності останніх.

Держава має бути регулятором економічно справедливих цінових співвідношень, визначених відповідно до вимог об'єктивних економічних законів. Цьому питанню слід приділяти більше уваги через те, що паритетність в системі міжгалузевого обміну позитивно позначається не лише на розвитку сільського господарства, а й стимулює розвиток галузей і сфери АПК. Цей вплив рельєфно виражений залежністю обсягів придбання сільськогосподарської техніки від зміни коефіцієнта співвідношення рівня зростання цін на сільськогосподарську продукцію до рівня збільшення цін на галузеві машини та обладнання (рис. 1).

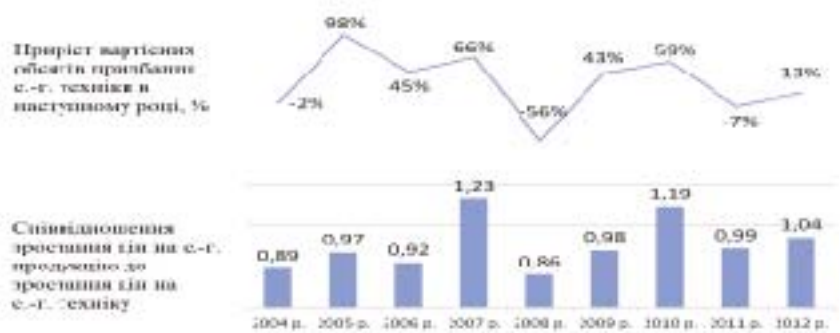

Рис. 1. Вплив міжгалузевих цінових відносин в АПК на обсяги придбання сільськогосподарської техніки в Україні в 2005-2013 рр.

Лише держава диктує правила формування собівартості продукції (робіт, послуг) або ціни виробництва, ціни пропозиції, схеми регулювання різниці між закупівельною (ринковою) ціною і ціною пропозиції. Так відбувається в країнах постіндустріальної стадії розвитку. А якщо це так, то чому в Україні до цього часу ресурс землі не є ціноутворюючим фактором на всіх стадіях виробничих і розподільчих процесів?

Четверта проблема. Усім, хто хоча б трохи знайомий із суттю економічної діяльності, відомо, що в її основі – економіка конкретного суб'єкта господарювання, підприємства. Тому головним завданням всіх управлінських ланок держави є створення необхідних умов для успішної діяльності нижчих ланок менеджменту – безпосередньо суб'єктів господарювання. Якщо буде міцним цей рівень управлінської економічної ієрархії, буде міцною й економіка країни. На жаль, в нашій державі дотримувались іншої філософії. Кошти в першу чергу концентрувались у верхніх ешелонах влади, а потім за залишковим принципом держава могла абияк виділити їх в нижчі ланки управління. При цьому без зловживань не обходилось. І тому першочергове завдання усіх владних ланок управління державою на сучасному етапі – перевернути цю піраміду зверху донизу. Селянин, фермер, сільськогосподарське підприємство повинні бути в основі цієї піраміди і стати головною турботою всіх, а вершина піраміди повинна залишатись на останньому місці всіх турбот. Вважаємо, що така філософія децентралізації влади повинна бути здійснена якомога швидше.

Структурно-логічні блоки аграрної реформи

Шифр блоку реформи	Блок реформи	Шифр напрямів реформи	Напрями і зміст реформи	Рівень освоєння, %
I	Формування економічної платформи аграрної реформи	1.1.	Визначення власника: землі, майна, праці	35
		1.2.	Побудова виробничих відносин на основі власності	35
		1.3.	Формування організаційно-правових структур ринкового типу	35
		1.4.	Удосконалення інфраструктури ринку	25
II	Побудова ринкового за змістом економічного механізму	2.1.	Удосконалення цінового механізму	20
		2.2.	Створення сприятливої фінансової та кредитної системи	30
		2.3.	Забезпечення стимулюючої податкової політики	40
		2.4.	Побудова адекватної ринковій економіці системи управління	20
III	Наповнення змістом конструктивної схеми аграрної реформи	3.1.	Впровадження ресурсо- та енергоощадних технологій	20
		3.2.	Інтенсифікація і вирішення проблем матеріально-технічного забезпечення	20
		3.3.	Кооперація, спеціалізація та інтеграція виробництва	20
		3.4.	Інформатизація і комп'ютеризація виробництва	15
		3.5.	Кадрове забезпечення	30
		3.6.	Вирішення соціальних проблем	30
IV	Законодавче забезпечення аграрної реформи	4.1.	Прийняття законодавчих актів призначення (рамкового змісту) за основними параметрами проведення реформ та економічної діяльності	30
		4.2.	Те саме в розвиток рамкових законів прямої дії	30

Вищеназвані чотири проблеми на сьогодні ключові для розв'язання. Від цього залежить успіх справи та інших аспектів економічної діяльності: організації, управління виробництвом; функціонування трудових ресурсів та оплати праці; матеріально-технічного забезпечення виробництва; екології; соціально-економічного розвитку територій та ін. Кожна із складових економіки в теоретичному і практичному плані має вирішуватись комплексно і в загальній системі. Вітчизняною аграрною наукою ще двадцять років тому були обґрунтовані структурно-логічні блоки аграрної

Таблиця 5 реформи, які не втратили своєї актуальності і нині (табл. 5.).

У розрізі всіх блоків і всіх складових реформ дуже важливим буде розроблення їх завершення у всіх без винятку адміністративних районах. Очолити цю роботу мають створені в кожній області економічні центри розвитку регіонів під керівництвом губернаторів областей, керівників районів.

Висновки. Таким чином, аграрний сектор економіки України перебуває на порозі нового історичного витка аграрних реформ, спрямованих як на вирішення раніше невіршених та накопичених проблем, прийняття нових економічних реалій, так і на успішне позиціонування аграрного сектору в нових умовах. Новим керівництвом України поставлене завдання провести глибокі реформи з тим, щоб Україна увійшла до найбільш розвинутих країн світу. Враховуючи вже виконані роботи з реформування аграрних відносин, слід завершити всі етапи аграрної реформи на основі філософії тандему фізіократії і технократії, щоб:

- гарантувати продовольчу безпеку держави;

- зробити аграрний сектор високо-ефективним сектором економіки держави, конкурентоспроможним на внутрішньому та зовнішньому ринках;

- зберегти селянство як носія української ідентичності, культури, духовності нації;

- комплексно розвивати сільські території, вирішувати соціальні проблеми села;

- забезпечувати в сільськогосподарському виробництві прибуток на авансований капітал, включаючи вартість земельних ресурсів, не нижче середнього рівня по національній економіці (норма прибутку на авансований капітал в сільському господарстві в рази нижче середнього по економіці країни показника);

- дотримуватись умов реалізації та захисту прав селян на землю, формування земельних відносин, охорони земель;

- посилити соціальний захист сільського населення, встановити заробітну плату та пенсійне забезпечення працівників сільського господарства не нижче середнього рівня по національній економіці.

Список літератури

1. Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку / За ред. акад. НАН України В. М. Гейця. – К.: Ін-т екон. прогнозів.; Фенікс, 2003. – 1008 с.

2. Роль держави у довгостроковому економічному зростанні / За ред. доктора економічних наук

Б. Є. Кваснюка. – К.: Ін-т екон. прогнозів.: Х: Форт, 2003. – 424 с.

3. Саблук П. Т. Особливості аграрної реформи в Україні / П. Т. Саблук. – К.: ЗАТ Нічлава, 1997. – 304 с.

4. Аграрна реформа в Україні; за ред. П. І Гайдуцького. – К.: ННЦ ІАЕ, 2005. – 424 с.

5. Демьяненко С. И. К вопросу о стратеги развития аграрного сектора экономики Украины / С. И. Демьяненко // Економіка АПК. – 2014. – № 1. – С. 14–19.

6. Кравчук В. І. Наукові засади розвитку технічної політики в агропромисловому комплексі України / В. Кравчук, Т. Бабинець, Л. Шустік та ін. // – Техніко-технологічні аспекти розвитку та випробування нової техніки і технологій для сільського господарства України: зб. наук. пр. – 2011. – Вип. 15(29). – С. 3–19.

7. Олійник О. В. Державна підтримка матеріально-технічного забезпечення аграрних підприємств / О. В. Олійник, Т.В. Калашникова // Економіка АПК. – 2012. – № 7. – С. 95–100.

8. Іванишин В. В. Організаційно-економічні засади відтворення і ефективного використання технічного потенціалу аграрного виробництва: монографія / Іванишин В.В. – К.: ННЦ ІАЕ, 2011. – 350 с.

Аннотация. *Статья посвящена исследованию основных проблем аграрной сферы экономики Украины. Раскрыто взаимосвязь развития отечественных сельского хозяйства и индустрии. Проанализированы основные положения, полюсные позиции, недостатки и преимущества теорий технократов и физиократов. Раскрыто блоки и направления аграрной реформы в Украине с оценкой уровня их освоения. Обоснована необходимость тандема физиократии и технократии как идеологической основы дальнейших аграрных реформ в Украине.*

Summary. *The article is devoted to main problems of agrarian sphere of economics of Ukraine. Interrelation of development of domestic agriculture and industry is dedicated in the article. The main provisions, counter positions, shortcomings and advantages of theories of technocrats and physiocrats are characterized. Blocks and directions of agrarian reforms in Ukraine with assessment of levels of its development are revealed. Necessity of coordination of physiocrats and technocrats as the ideological basis for further agricultural reforms in Ukraine are grounded.*

Стаття надійшла до редакції 14 жовтня 2014 р.